

9 Transició energètica

Què és?

La **transició energètica** és el pas cap a un sistema energètic que utilitza menys combustibles fòssils i aposta més per les energies renovables, fomenta l'estalvi d'energia i també aposta per la proximitat de producció i consum. Implica canviar la manera com produïm, repartim i fem servir l'energia, per garantir-ne l'accés a tothom i així també reduir la pobresa energètica, que està en augment.

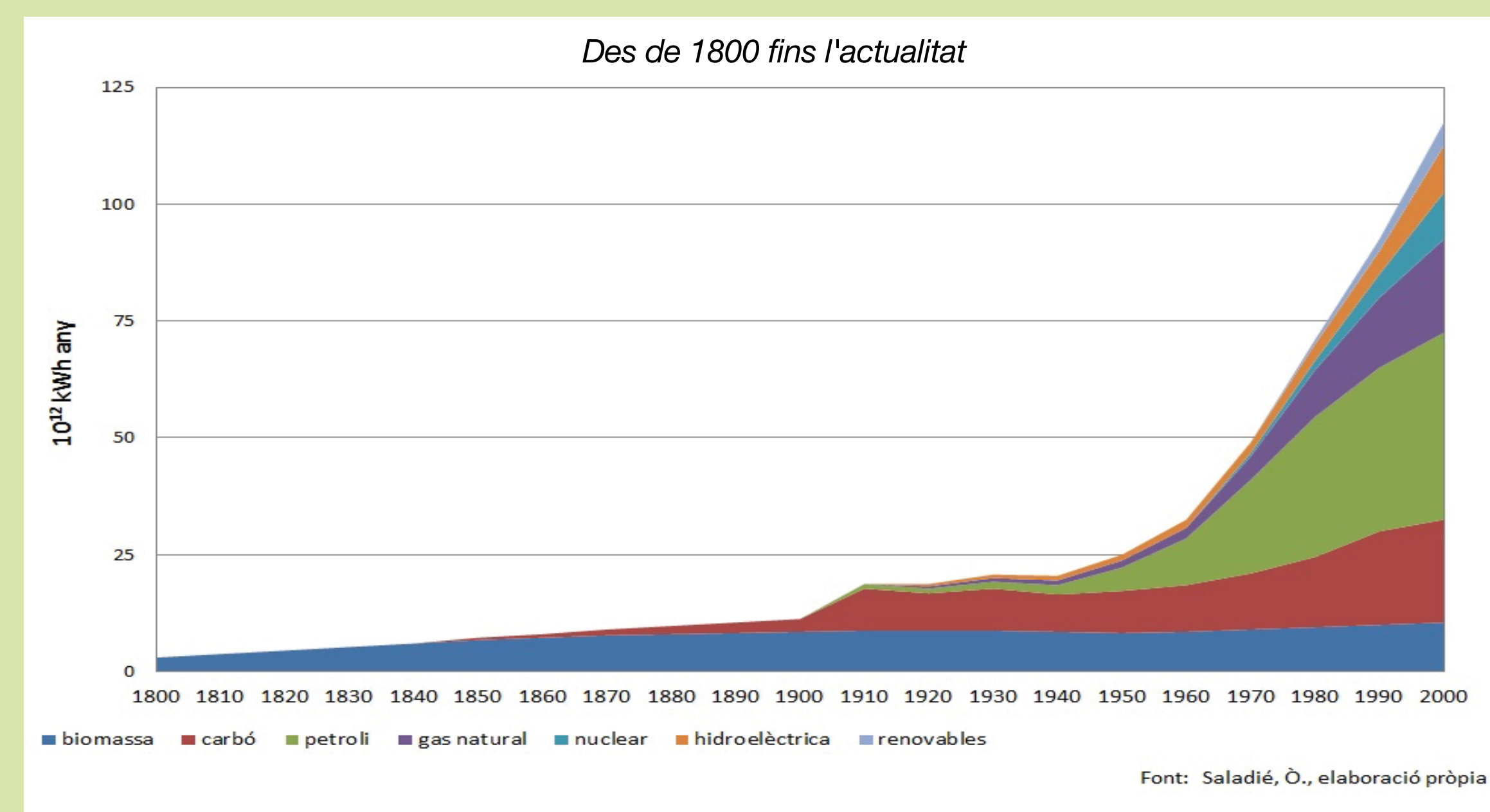
Segons el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC en anglès), la substitució de les tecnologies fòssils per les renovables permetria eliminar el 20% de les emissions globals d'efecte hivernacle i seria un canvi de paradigma molt rellevant. Així doncs, la transició energètica és un tema de vital importància en el context d'emergència climàtica actual.

Per què és necessària?

Fins a mitjans del segle XIX, la principal font d'energia era la biomassa, sobretot la llenya i el carbó vegetal. Amb l'arribada de la industrialització i, posteriorment, al llarg del segle XX, es va produir un canvi cap a l'ús massiu de combustibles fòssils com el petroli, el carbó i el gas natural. A més, es van incorporar altres fonts com l'energia nuclear i, més recentment, s'han anat incorporant les energies renovables, com la solar o l'eòlica.

Tot i aquests avenços, el consum i demanda d'energia no han deixat de créixer, especialment a causa del desenvolupament tecnològic i econòmic global. Aquest augment constant fa evident la necessitat de diversificar les fonts d'energia i de donar un protagonisme més gran a les energies renovables i augmentar l'eficiència energètica per garantir un model més sostenible, segur i respectuós amb el clima i el medi ambient.

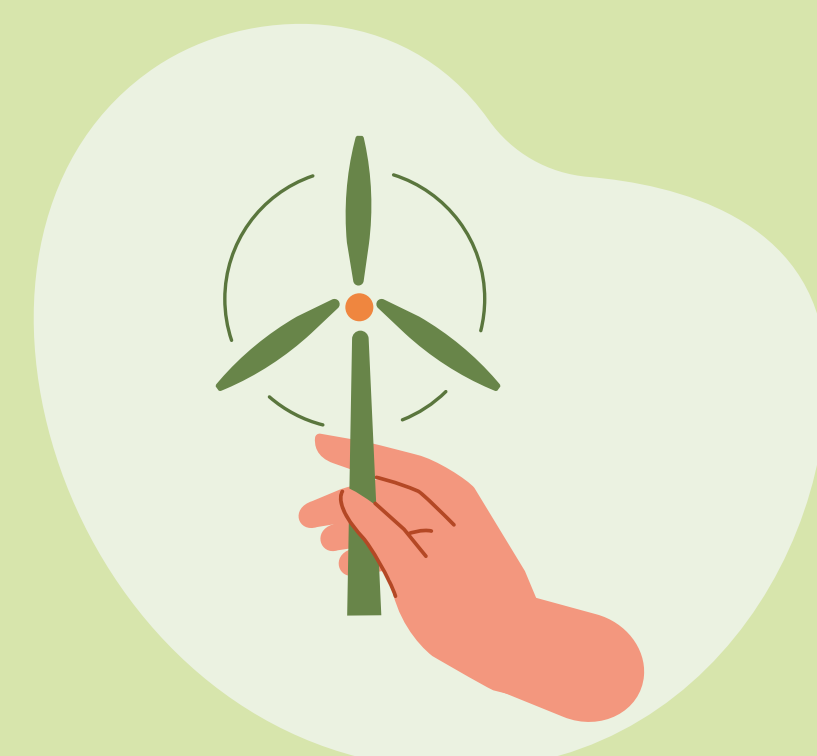

En la gràfica s'observa com han canviat les fonts energètiques globals els darrers dos segles i com segueixen predominant les energies fòssils més contaminants en relació amb el consum total

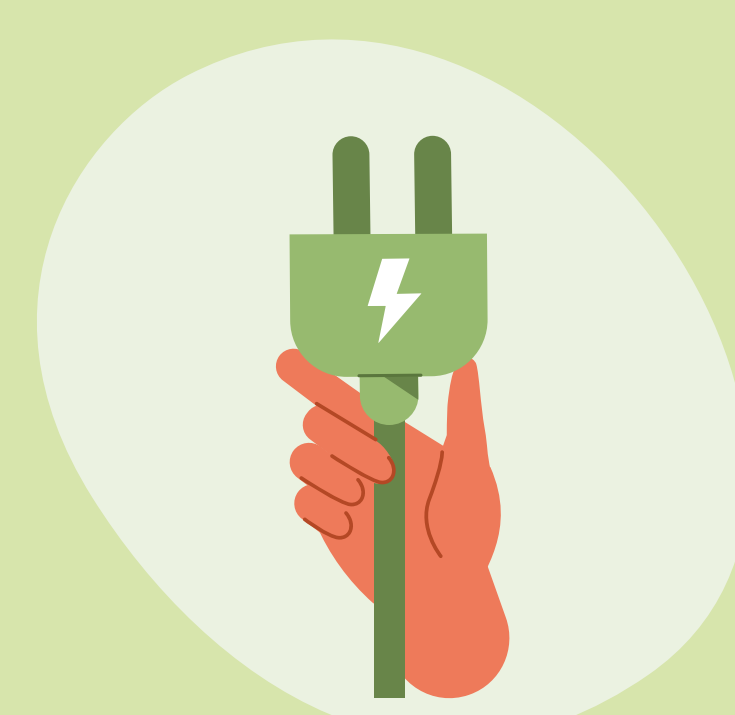
Quins beneficis té?

Reducció de les emissions de gasos d'efecte hivernacle

Independència energètica de països productors d'energia amb combustibles fòssils i augment de la sobirania energètica

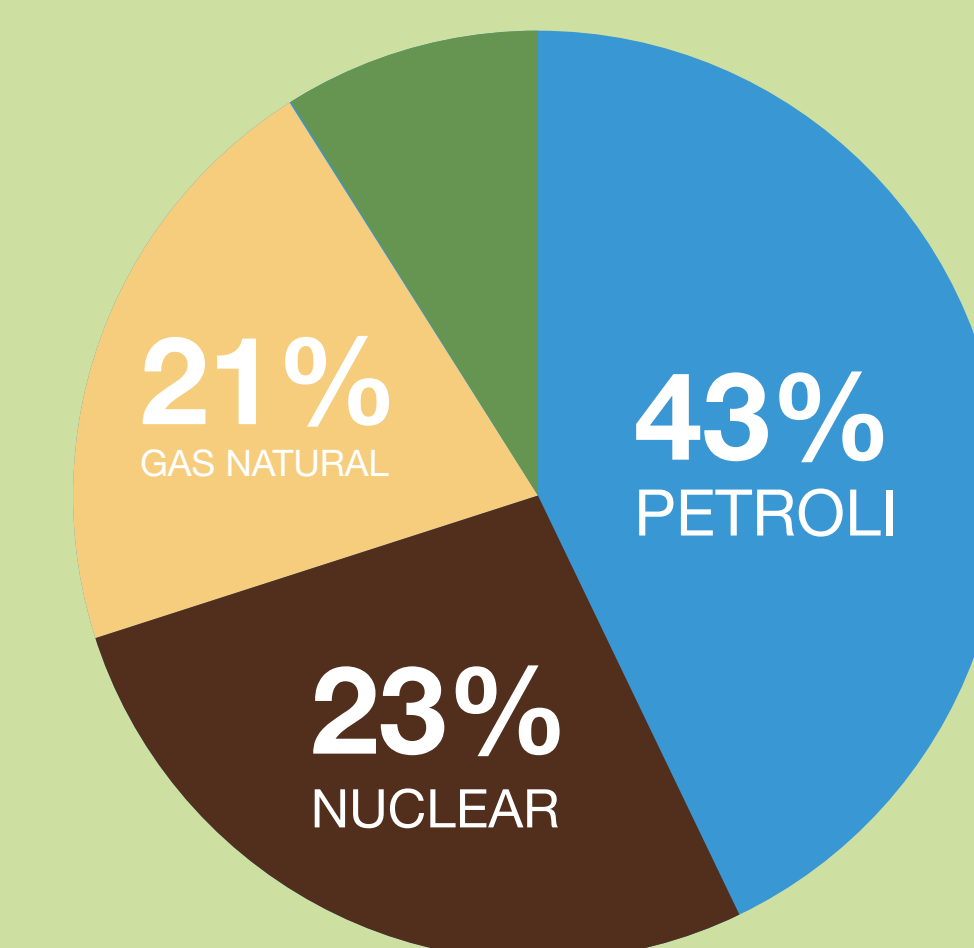
Impuls a la innovació tecnològica

Millora de la salut pública i disminució dels múltiples impactes socials i ambientals dels combustibles fòssils

Tot i així, la producció de tecnologia per a les energies renovables també té impactes negatius. Es requereix l'extracció de minerals finits com el liti, el cobalt o el coure que se solen extreure al Sud Global, on l'activitat minera sovint provoca greus impactes ambientals, socials i territorials. Això genera una nova forma de dependència i desigualtat: els països enriquits consumeixen l'energia neta, però els costos ecològics i humans recauen sobre altres regions. Una via per millorar aquestes externalitats i reduir-ne els impactes és la mineria urbana i la recuperació i reutilització d'aquests minerals, però encara queda molta feina per fer perquè s'estima que actualment es recuperen menys del 10% dels materials necessaris per fer la **transició energètica**.

A Catalunya

L'any 2022*, el subministrament energètic de Catalunya depenia principalment del petroli (43%), l'energia nuclear (27%) i el gas natural (21%), dues de les quals són fonts fòssils que generen un fort impacte ambiental. Tot i que l'energia nuclear no emet diòxid de carboni en la seva utilització, suposa un risc per la gestió dels residus radioactius, els seus immensos sobrecostos i altres elements de seguretat industrial.

Pel que fa al consum d'energia, els principals sectors són el transport (38%) i la indústria (32%), seguits pels usos domèstics, serveis i sector primari (30%).

Catalunya s'ha fixat com a objectiu arribar al 100% de generació renovable l'any 2050, segons el pla estratègic PROENCAT 2050. Tot i així, l'any 2023 només un 13,6% de la demanda elèctrica es va cobrir amb energies renovables, molt lluny del 54% previst per al 2030.

2023	Objectiu 2030	Objectiu 2050
13,60% ENERGIA RENOVABLE	54% ENERGIA RENOVABLE	100% ENERGIA RENOVABLE

Tanmateix, les comunitats energètiques locals o veïnals estan proliferant els darrers anys a molts municipis de Catalunya i és una de les vies d'autoabastament i augment de la sobirania energètica a petita escala molt interessant, per tal de generar electricitat renovable des de les superfícies públiques o teulades dels edificis – tant siguin privats com públics- i compartir-la entre la comunitat més propera, de manera més democràtica i participativa.

*S'han utilitzat les dades del 2022 que són les publicades fins al moment d'elaborar aquest text i que es poden trobar a la web de l'ICAEN (Institut Català de l'Energia)

